

Автор на няколко последователни планове за всенародно въстание против Османската империя, той е начело на Българската легия в Белград, създава последователно няколко чети, основоположник и теоретик е на организираната общонародна борба за свобода, всепризнат ръководител на въоръжените усилия на своя народ.

Едновременно с това Раковски се издига и като политически ръководител на своя народ, води дипломатически преговори, стреми се да ангажира представители на други народи в полза на българската кауза. Той е близък със сръбския княз, с черногорския владетел, с румънския княз, в преписка е с десетки видни ръководители на балканските народи, ангажира представители на европейските сили при обсъждане проблеми на нашия народ. Талантлив журналист, той издава последователно вестници, оставили дълбока следа в българското възраждане. Учен изследовател на българското минало, етнограф, фолклорист, нумизмат, той непрекъснато твори все с една цел - да подпомогне борбата за свобода на своя народ. Значителни са усилията му в областта на родната просвета. Негова е заслугата за откриването на Болградската гимназия, той търси подготвени учители да преподават в различни учебни заведения из България, старее се да издейства стипендии за подготовка на българчета. Едва 19-годишен, той е учител в Браила, надзирател в семинарията край Одеса, по-късно преподава българска история на студентите-българчета в Медицинския факултет в Букурещ. И като политик, и като борец с оръжие в ръка, като просветен деятел, навсякъде пламенният котленец се изявява в борбата за свобода¹.

В рамките на разглеждания тук въпрос обаче интересен е отговорът: как Георги Стойков Раковски - този завършен и убеден привърженик на въоръжените действия, заслужил просветител, радетел за издигането в умствено отношение на своя народ - как този геец участва и в другата съставна част на народната борба - църковните усилия за постигането на свободата². Защото тъкмо усилията в трите посоки: политически, църковни и просветни - характеризират единството на народната борба. Проявяват ли се те, отразяват ли се в личността на бележития наш възрожденец?

Още съвсем млад, Раковски е изпратен от баща си да се учи в Цариград - и то в най-висшето гръцко училище по онова време - „Мегали схоли ту генус“ (Висшето училище на нацията). В османската столица той отрано влиза във връзка с редкия борчески настроен патриот Неофит Бозвели³. Така, още ученик, младият котленец се просмуква от решителния дух на борба срещу фанариотството. По-късно той установява тесни връзки и с друг титан на борбата - Иларион Макариополски. Неслучайно, след емиграцията във Франция и няколкото години цариградски затвор, излязъл на свобода, Раковски е избран в настоятелството на току-що създадената българска църква в османската столица⁴. Следват години на съзряване на пламенния български родолюбец - действия начело на чета по време на Кримската война, опити за въоръжени действия и в резултат - от 1854 г. започва емигрантския период от живота на Раковски далеч от родината, но винаги с ум и сърце обърнати към страданията на своя народ.

Постепенно разцъфтява писателският и журналистическият талант на пламенния българин. Започват да се редят статии и издания, в които неизменно присъства отново разгорелият се църковен въпрос, който по време на Кримската война временно е загубил от остротата си. Излизат такива книги на Раковски, като „Българският за независимо им свещенство днес възбуден въпрос и нивна народна черква в Цариград“ (1860), „Глас едного българина“ (1860), „Български вероизповеден въпрос с фанариотите и голямата мечтайная идея панелинизма“ (1864). Материали по църковния въпрос могат да се срещнат и във всички почти други трудове на Раковски, като „Горски пътник“ (1857), „Изтуплений дервиш или Восточний въпрос“ (1858), „Няколко речи о Асеню първому, великому царю болгарскому и сину му Асеню второму“ (1860) и т.н. Над всичко обаче